

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

1-15 Haziran 2023

kosam.org

info@kosam.org

YÖNETİCİ ÖZETİ

- 6 Haziran'da ulusal medya Ukrayna'nın güneyinden gelen saldırı haberi ile sarsıldı. Ukrayna'nın güneyinde, Herson bölgesinde yer alan **Nova Kakhovka Barajı** saldırıya uğrayarak patlatıldı. Saldırı sonrasında **Ukrayna** tarafı Rusya'yı, **Rusya** ise Ukrayna'yı suçladı. Bölgenin Rusya kontrolünde olması kafa karışıklığına sebebiyet verirken, **NATO** Rusya'yı suçlayan açıklamalarda bulundu. Gelelim bu baraj saldırısının medyada neden bu kadar yankı uyandırdığına. Saldırıya uğrayan Nova Kakhovka, güney bölgesinde birçok yerin su ihtiyacını karşılama görevini yürütmekteydi. Ayrıca geniş rezervuarın saldırı sonucu hızla boşalma tehlikesi bölgedeki yerleşim yerleri için sel felaketini doğurdu. Nitekim saldırı sonrası hızla boşalan büyük miktardaki su sele neden oldu ve baraja yakın birçok yerleşim yeri sular altında kaldı. Saldırığı henüz üstlenen tarafın olmaması da olayı kimin gerçekleştirdiğine dair varsayımlar üretilmesine neden olmakta.
- Dünya politikasında **Hindistan** popüler bir ülke olmaya devam ediyor. Hindistan'ın mevcut nüfusu ve potansiyelinin Çin ile rekabet edebileceği üzerine çeşitli argümanlar güdülmekte. Normalde **G7** grubu içerisinde yer almamasına rağmen Hindistan'ın zirveye davet edilmesi önemli görülürken, Yeni Delhi'nin küresel siyaseti etkili bir şekilde yönettiği söylenmekte.
- Uzak Doğu'da **Japonya**, bu dönem öne çıkan bir diğer ülke oldu. **Çin** ile süregelen politik ve ekonomik çatışmada Japonya her zaman Batı için bir stratejik dost olarak görüldü. Japonya'nın bölgedeki hakimiyeti ve tecrübesi kullanılarak Çin'in oluşturduğu riskler analiz edilmeye çalışılacak. Fakat, Batı gibi Japonya'da da ABD'nin kendilerini koruyabilme hususunda bazı endişeleri var. Gerçekleşen son G7 Zirvesinde Japonya, Çin ile mücadele edebilmek için bölgede mümkün olduğunca daha çok stratejik ortak edinilmesi gerektiğini vurguladı.
- Bu yılki **Şampiyonlar Ligi Finali**'nin ülkemizde, İstanbul'da yapılması dünya basınında farklı şekilde yankı uyandırdı. Final için ülkemizi ziyaret eden **Birleşik Arap Emirlikleri** Başkanı Mohamed bin Zayed ve **Libya** Başbakanı Dbeibah, yeniden seçilen Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüştü. Libya Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında süregelen sorun ve soğuk ilişkilerin, Cumhurbaşkanı Erdoğan vasıtasıyla "**Futbol Diplomasisi**" adı altında yumuşatılmaya çalışıldığı vurgulandı.

- Son dönemde enerji geçişiyle karşımıza çıkan “**kritik madenler**” fazlasıyla tartışılmaya başlandı. Yüzyıl önceki **fosil yakıt** hikayesine benzer şekilde, şimdi de kritik madenler çoğunlukla fakir ülke sınırları içerisinde. Enerji geçişi sırasında hangi güçlü ülke bu fakir ülkeleri manipüle edip kaynaklarını sömürebilirse, o ülkenin diğerlerine nazaran gücü büyük olacak. Tek sorun kritik madenlerin sömürülmesi değil aynı zamanda insan haklarının sömürülmesi. Bu hususta en büyük insan hakları sorununun **çocuk işçiler** olacağı bastıra bastıra söylenmekte. Yerel halkın sağlık açısından çekeceği sıkıntılara ve çeteleşmiş grupların halka yapacağı zulümler de cabası.
- **İsrail** kendi kıyısında yeni bir **gaz keşfi** yaptı. Katlan ismi verilen yeni gaz sahasında keşfi yapılan doğalgaz miktarı ise 68 milyar metreküp. İsrail uzun zamandır ülkemiz ile doğalgaz keşfi konusunda anlaşamıyor. Yeni keşif kendi kıyısında olsa da diğer sıkıntılı gaz sahalarındaki anlaşmazlıklar devam ediyor. İsrail 2004 yılından beri keşfettiği gazı çıkarıp ihraç ediyor. O yıldan bu zamana kadar toplamda **5,35 milyar dolarlık** bir satış söz konusu.
- Gündemdeki ilginç konulardan birisi de Council on Foreign Relations’ın (**CFR**) hazırladığı makalede son iki yüz yıldır **küresel ölçekte eşitsizliğin azaldığını** iddia etmesiydi. CFR, dünyada eşitsizliğin özellikle sanayi devrimi döneminde arttığını fakat son 20 yılda kayda değer eşitsizlik sorununda azalma olduğunu söylüyor. Azalmadaki en önemli payın Çin’de yaşanan ekonomik büyüme sayesinde olduğunu da ekliyor. Fakat küresel ölçekte olumlu hava esse de mikro alanda, ülkeler seviyesinde özellikle **Rusya, Amerika** ve bazı **Avrupa** sosyal devletlerinde **eşitsizliğin giderek arttığını** da belirtiyor.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

1-15 Haziran 2023

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2023

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 444 1251 / 7975

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Dünya Dolardan Arınıyor mu? / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)	1
2. Ademi Merkezîyetçiliğin Denenmesi: Merkez Bankası Parası Kullanılarak Yapılan Ödeme Deneyleri / Observer Research Foundation (Hindistan)	3
3. Beklentiler Kötüleşse de Almanya'da Otomotiv Sektörünün Durumu Olumlu / IFO Institute (Almanya)	4
4. Alman Üretiminde Malzeme Sıkıntısı Azalıyor / IFO Institute (Almanya)	5
5. Dünya Ticareti Durağanlaştı, Fakat Konteynerlerin Denizdeki Hareketi Arttı / KIEL Institute for the World Economy (Almanya)	6
6. Çin, Tropikal Sanya'da Dijital Yuan ATM'leri Başlatarak Turistlerin e-CNY İçin Döviz Bozdurmasına Olanak Sağlıyor / South China Morning Post (Hong Kong) ...	7
B. POLİTİKA	9
1. 'BRICS Yolu': Üyeliğin Genişletilmesinde Temel Unsur ve Görevler / Valdai Discussion Club (Rusya)	9
2. Kendine Güvenen Hindistan, Dünya'yı Ele Geçiriyor / Observer Research Foundation (Hindistan)	10
3. Kuzey Kosova'da Şiddet: Amerika Birleşik Devletleri'nin Sırbistan Üzerine Oynadığı Başarısız Bahis / European Council on Foreign Relations (Almanya)	11
4. Yeni Merkez Cephe: Batı'nın Çin ile Stratejik Rekabetinde Japonya'nın Özel Rolü / European Council on Foreign Relations (Almanya)	13
5. Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nun Hint Okyanusu'nda Çıtayı Yükseltmesi Gerekliyor / Observer Research Foundation (Hindistan)	14
6. Rusya'nın Kontrolündeki Hidroelektrik Santralinde Meydana Gelen Hasar, Güney Ukrayna'da Savaş Alanını Su Altında Bıraktı / Center for a New American Security (ABD)	16
7. Jeopolitika, Türkiye'nin Uluslararası Geleceğini Nasıl Şekillendirecek? / Chatham House (Birleşik Krallık)	17
8. Erdoğan Şampiyonlar Ligi Finalinde Birleşik Arap Emirlikleri ve Libya ile Futbol Diplomasisi Yürütüyor / AL – MONITOR (ABD)	18
9. Avrupalılar Rekabetçi Bir Dünyada Nasıl İlerliyor? / European Council on Foreign Relations (Almanya)	20

C. ÇEVRE	22
1. İsrail, Kıyısında Yeni Bir Doğalgaz Sahasını Duyurdu / AL-MONITOR (ABD)	22
2. 55'e Uyum Paketi Tarımdan Kaynaklanan Emisyonları İhmal Etti, Bu Nedenle Adım Atma Zamanı / CONCITO (Danimarka).....	23
3. LNG İncelemesi Mayıs 2023 -Güncel Konular ve Olaylar- / The Institute of Energy Economics (Japonya)	25
4. Maden Telaşı / Institute for Policy Studies (ABD)	26
D. SOSYAL	28
1. Büyük Yakınsama / Council on Foreign Relations (ABD).....	28
2. 2023 Dünya Gıda Güvenliği Günü: Gıda Standartlarının Rolü / Observer Research Foundation (Hindistan).....	30
3. Almanya'nın Kritik Maden Telaşı İnsan Haklarına Meydan Okumadır / Human Right Watch (ABD)	31
E. TEKNOLOJİ	33
1. Yapay Zekâ Yönetişimi Yapıcılığı Hassasiyetle Dengelemelidir / Chatham House (Birleşik Krallık)	33
2. Avrupa Birliği Neden Askeri Yapay Zekânın Oluşturduğu Risklerle Mücadele Etmeli? / Centre for European Policy Studies (Belçika)	34
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	37

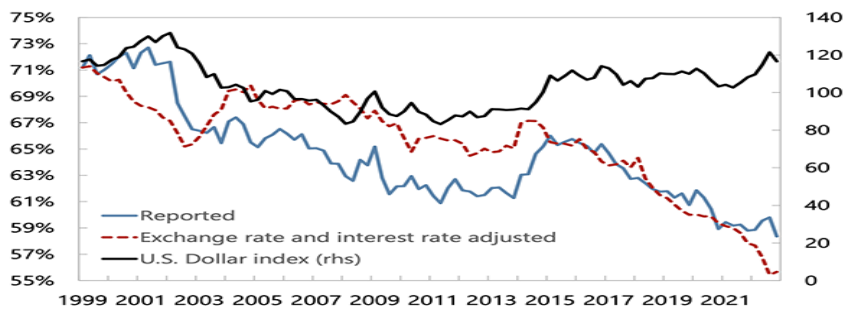
A. EKONOMİ

1. Dünya Dolardan Arınıyor mu? / Research Institute of Economy, Trade and Industry (Japonya)

ABD doları, merkez bankalarının döviz piyasalarına müdahale etme ihtiyacı ve faiz oranlarındaki değişiklikler nedeniyle küresel hakimiyetini kaybetmektedir. Dolardan uzaklaşmanın büyük bir kısmı geleneksel olmayan rezerv para birimlerine doğru olmuştur. Kısa bir süre önce Elon Musk tarafından yayınlanan video, Rusya'ya yönelik yaptırımların başlatılmasından bu zamana kadar dolar payının %73'ten (2001) %55'e (2020) kadar düştüğünü ve şu an önceki yirmi yıla kıyasla 10 kat daha hızlı bir şekilde dolardan uzaklaşıldığını göstermiştir. Ayrıca Elon Musk, attığı bir tweette "Eğer para birimi silah haline getirilirse, diğer ülkeler onu kullanmayı bırakacaktır" demiştir.

IMF'nin son Resmi Döviz Rezervlerinin Döviz Kompozisyonu (COFER) veri tabanına göre, 2022 yılının 4. çeyreğinde doların tahsis edilen döviz rezervleri içindeki payı %47 değil, %58,4 olmuştur. Bu oran 2021'in 4. çeyreğindeki %58,5'e kıyasla neredeyse hiç değişmemiştir. Kur etkisinden arındırılmış verilere bakıldığında doların payı 2021 yılının 4. çeyreğinde %59'dan 2022 yılı 4. çeyreğinde %57'ye doğru bir düşüş kaydetmiştir. Ancak, doların tahsis edilen rezervler içindeki payı 1999'dan bu yana yılda ortalama yüzde 6/10 puan düştüğü için bu düşüş bir çöküş değildir. 2021 yılı 4. çeyrekte, 2022 yılı 4. çeyreğe kadarki dönemde %2 puan düşüşü bunun neredeyse üç katı kadardır. Fakat, daha önce 2002, 2005, 2010 ve 2015 yıllarında da eşit büyüklükte düşüşler yaşanmıştır.

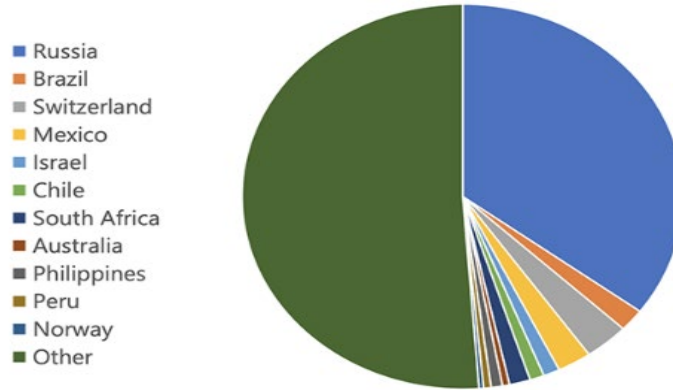
Tablo 1: Küresel döviz rezervlerinde ABD dolarının payı ve ABD doları endeksi, 1999-2022
(Yüzde olarak; endeks Ocak-2006=100)

Kaynak: Arslanalp ve (diğerleri) (2022, güncellenmiş).

Merkez bankaları özellikle 2022 yılından sonra ciddi şekilde altın rezervlerini artırmaya başlamıştır. 180 ülke için geçmişteki finansal yaptırımların altın olarak tutulan resmi rezervler üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Araştırma neticesinde yaptırımların istatistiki olarak mevcut ve önceki dönem altın rezervlerinin paylarına önemli etkisi olduğu saptanmıştır. Niceliksel etkiye bakıldığında belirli bir ülkeye yönelik uygulanan çok taraflı yaptırımlar o ülkenin altın rezervlerini kabaca %4 oranında artırmaktadır. Rezerv çeşitlendirmesinde akla gelebilecek bir başka para birimi ise -Rusya'ya yönelik yaptırımlara katılmayan- Çin renminbisi (Yuan) olmuştur. Tablo 2'de, 2022 yılı sonuna kadar güncellenmiş renminbi rezerv varlıklarının ulusal dağılımı gösterilmektedir. Merkez Bankalarının bildirisine göre tüm renminbi rezervlerinin yaklaşık olarak üçte birini Rusya Merkez Bankası elinde tutmaktadır. Fakat, bankanın diğer para birimi rezervlerinin çoğu 2022 yılının başından beri dondurulmuş olduğu için o tarihten bu yana rezerv kompozisyonunda önemli değişiklik beklenmemektedir.

Tablo 2 Rezervlerinde Çin Renminbisi Bulunduran Ülkeler
(Toplam RMB Varlıklarının Payı Olarak, 2022 Sonu)

Kaynak: IMF COFER, IMF Reserve Data Teample ve Merkez Bankası Yıllık Raporları.

COFER'in 2022 yılı 4. çeyrek verilerine göre renminbi rezervleri dünya toplamının %2,7'sini oluştururken, Rusya'nın payı %1,6'ya düşmektedir. Çin'in uluslararası ticarete konu olan varlık ve yükümlülükleri küresel toplamın sadece %4'ünü oluşturduğundan, bu durum diğer merkez bankalarının Çin'in para birimine yöneldiği iddialarıyla tutarlı değildir. Zhang (2023), Çin'in varlık ve yükümlülüklerinin hala dolara ciddi bir alternatif oluşturamaya yetmediğini göstermiştir.

Erişim: https://www.rieti.go.jp/en/special/p_a_w/195.html

Anahtar Kelimeler: Dolar, Rezerv, Çin, Renminbi, Yuan

2. Ademi Merkeziyetçiliğin Denenmesi: Merkez Bankası Parası Kullanılarak Yapılan Ödeme Deneyleri / Observer Research Foundation (Hindistan)

Ödeme altyapılarını iyileştirmek ve değişen ulusal ihtiyaçları karşılamak için yeni yollar arayan merkez bankaları, yenilikçi teknolojilere yönelmektedir. Örneğin, dünya çapında merkez bankaları Merkez Bankası Dijital Para Birimlerine (CBDC'ler) yönelerek yeni bir dijital ulusal para birimi çağını başlatmaktadır. Ademi merkeziyetçilik kavramının çeşitli uygulamaları ve faydaları bulunmaktadır. Project Meridian, DLT'lerin (Dağıtılmış Defter Teknolojileri) sektörler arasında nasıl entegre edilebileceğini araştırarak ademi merkeziyetçiliğin yararlılığına ilişkin içgörülerini ortaya koymaktadır.

“Project Meridian; 19 Nisan 2023'te Bank for International Settlements (BIS) ve Bank of England (BoE)'in ortak bir projesidir.”

Project Meridian, merkez bankası parası kullanan RTGS (Gerçek Zamanlı Brüt Yerleştirmeler) sistemlerinde işlem mutabakatının senkronize edilmesine odaklanmıştır. Farklı varlık sınıfları arasında senkronize mutabakat için altyapı geliştirmeyi, verimliliği artırırken maliyetleri ve riskleri azaltmayı amaçlamaktadır. Proje, paydaşları birbirine bağlamak için bir "senkronizasyon operatörü" kullanarak RTGS sistemlerini diğer varlık defterleriyle entegre etmektedir. Prototip, konut işlemlerini içermekte ve eşzamanlı para ve varlık alışverişini sağlamaktadır. Project Meridian'ın; gelişmiş ödemeler altyapısı, yasal ve düzenleyici çerçeveler, sınır ötesi veri alışverişi ve mesajlaşma standartları yoluyla ekonomik faydalar sağlamayı amaçlayan gelişmiş sınır ötesi ödemeleri için G20 yol haritası ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. BoE şu anda RTGS hizmetini yenilerken, senkronizasyon işlevi gelecek için iddialı bir hedef olmaya devam etmektedir.

Project Meridian'dan elde edilen bilgiler şüphesiz bu yeni hizmetin geliştirilmesini etkileyecektir. Project Meridian denemesi, merkezi olmayan çerçevelerin varlık değişimi için önemli olabileceğini göstermektedir. Senkronizasyon operatörleri, farklı defter sistemleri arasında güvenli bilgi akışını sağlamaktadır. Bu deney özünde, anında varlık alışverişini sağlamak için merkezi olmayan ağları kullanmayı, dünyaya işlemler hakkında düşünmek için alternatif bir yol sunmayı ve uzlaştırma riskini ortadan kaldırmayı

amaçlamaktadır. Bu deneylerin BoE tarafından fiilen uygulanmasının diğer ülkeler için bir yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Kaynak: ORF

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/testing-decentralisation-experiments-in-settlement-using-central-bank-money/>

Anahtar Kelimeler: Merkez Bankası, Para, Teknoloji, G20

3. Beklentiler Kötüleşse de Almanya'da Otomotiv Sektörünün Durumu Olumlu / IFO Institute (Almanya)

Almanya'da hem otomotiv üreticileri hem de tedarikçilerinin iş durumları pozitif gelişme göstermiştir. Nisan ayında 23,5 puan olan gösterge, mayıs ayında 28,4 puana yükselmiştir. Fakat IFO Endüstri Uzmanı Anita Wölfl, devam eden karamsar beklentiler sebebiyle yakın zamanda iş durumunda negatif bir dönüm noktası yaşanabileceğini belirtmiştir. Bir bütün olarak Alman üreticilerinin aksine ülkedeki otomotiv endüstrisi mevcut iş durumu hakkında pozitif bir tutum sergilemeye devam etmektedir. Otomobil üreticileri arasında durum göstergesi nisan ayında 23,8 puandan mayıs ayında 27,5 puana kadar yükselmiştir. Tedarikçi kanadına baktığımızda durum göstergesi nisan

ayında 35,1 puandan Mayıs ayında 43,1 puana yükselmiştir. IFO altı aylık dönemlerde şirketlerden kazançlarını değerlendirmeleri istemekte ve bu verileri analiz ederek yayınlamaktadır. Örneğin, tedarikçiler son iki yılda ilk kez kazançlarını pozitif olarak belirtmiştir.

Ankete katılan şirketler önümüzdeki aylar için karamsar öngörülerde bulunmuştur. Otomotiv sektörünün tamamında, iş beklentisi Mayıs ayında -14,1 puana kadar gerilemiştir. Buradaki bir diğer sıkıntılı konunun da uluslararası rekabet durumu olduğu belirtilmiştir. IFO İş Anketi'ne göre otomotiv üreticileri ve tedarikçileri kendilerini Almanya içi ve AB üyesi ülke sınırlarında olumlu ve güçlü olarak konumlandırmaktadır. Fakat Avrupa dışına baktığımızda bu sektörün rekabetçiliği ciddi oranda yetersiz kalmaktadır. Bunun en büyük sebeplerinden birisi olarak Çin'in büyüyen elektrikli araç piyasasının yavaş yavaş Avrupa pazarına girmeye başlaması gösterilmektedir.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-06-05/situation-germanys-automotive-industry-remains-positive-though-expectations-worsen>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Otomotiv Sektörü, İş Durumu, Çin, Elektrikli Araç

4. Alman Üretiminde Malzeme Sıkıntısı Azalıyor / IFO Institute (Almanya)

Alman imalat sektörü malzeme kıtlığı sorununda azalma görmektedir. Mayıs ayında ankete katılan şirketlerin %35,3'ü malzeme kıtlığı bildiriminde bulunurken, Nisan ayında bu oran %39,2 olarak gerçekleşmiştir. Mayıs ayında kaydedilen azalma, ekonomik zorluklarla mücadele eden Alman üreticilerine ufak da olsa bir rahatlama sağlamıştır. Ayrıca, ankete katılan şirketler ortalama 4,3 aylık birikmiş siparişlerinin olduğunu belirtmiştir. Mevcut siparişler hızlı şekilde üretilmeye başlanırsa, üretim sürecinin sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Mevcut pozisyonda siparişlerde yaşanan düşüşler henüz büyük bir etki oluşturmamıştır. Elektrik ve elektronik, makine ve teçhizat ve otomotiv endüstrisinde faaliyet gösteren birçok firma hala daha büyük problemlerle mücadele etmektedir. Bu sektörlerin her birinde kıtlık bildiriminde bulunan şirketlerin payı %50'nin üzerindedir. Çip ve yarı iletken ürünleri de arz kıtlığı sorunu yaşamaktadır. Sektörlerin çoğunda kıtlıkla alakalı olumsuz bildirim olsa da ara mal tedariginde sorun olduğunu bildiren şirket sayısının son dönemde %20'nin altına düştüğü vurgulanmıştır.

Buna ek olarak daha düşük oranda ara mal kıtlığı yaşadığını raporlayan sektörler şu şekildedir; kimya endüstrisi %16,9, metal ürün üreticileri %15,6, mobilya üreticileri %8,8. Kıtık sorununun çoğunlukla çözüldüğünü belirten sektör kâğıt endüstrisi olurken, toplam sorun raporlaması %2,5 olmuştur.

Üretimde Kullanılan Ara Mal Kıtlığı (en çok ve en az ilk 4 sektör)

Otomotiv Endüstrisi	69,20%
Makine ve Teçhizat Üretimi	58,90%
Veri İşleme Ekipmanı	54,60%
Elektriksel Ekipman	51,90%
Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Üretimi	2,50%
Basit Metal Üretimi	2,90%
Baskı Ürünleri	5,10%
Mobilya Üretimi	8,80%

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-06-06/material-shortages-ease-german-manufacturing>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Kıtık, Sektör, İmalat

5. Dünya Ticareti Durağanlaştı, Fakat Konteynerlerin Denizdeki Hareketi Arttı / KIEL Institute for the World Economy (Almanya)

KIEL Ticaret Göstergesinin mayıs ayı verilerine göre küresel konteyner ticaretinde trend yönü yukarı olmuştur. Fakat küresel ticaret nisan ayı ile kıyaslandığında mayıs ayında %0,3 oranında azalma kaydetmiştir. Almanya mayıs ayında ihracatını %1,5 artırırken, ithalat miktarını %0,7 oranında azaltmıştır. Avrupa Birliğine baktığımızda ihracatı %0,2 düşerken, ithalatı %1,3 oranında artış göstermiştir. ABD mayıs ayında ihracatında %1,8 oranında azalış yaşarken, ithalatında %0,5 oranında bir artış olmuştur. Çin ise ihracatını %1,6 artırırken, ithalatını da %0,9 oranında artırmıştır. Mayıs ayında küresel ticaret ve büyük ekonomiler genel olarak yatay bir gelişme kaydetmiştir. Bu sebeple geçtiğimiz kış döneminde görülen konjonktürel zayıflığın ardından toparlanma beklentileri şu an için zayıflamıştır.

Fiyat hareketlerine göre tepki veren Alman ihracatı son iki yıldır yatay bir seyir izlemeye devam etmektedir. Almanya'dan Çin'e gerçekleşen ihracat değeri ocak-nisan ayları arasında önceki yıla göre %4 azalma göstermiştir. Çin İstatistik Otoritelerinin verdiği bilgilere göre; ülkelerin Çin'e gerçekleştirdiği ihracat oranlarında ciddi azalmalar yaşanmıştır. Örneğin; Japonya'dan Çin'e yapılan ihracat %18 azalırken, Birleşik Krallığın %17, ABD'nin ise Çin'e olan ihracatı %2 azalmıştır. Mevcut ticaret istatistiklerine bakıldığında Çin'in artık gelişmiş ülkelere ithalat yapma yerine kendi kendine üretme faaliyetlerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum küresel ticarete de olumsuz yansımaktadır.

Erişim: <https://www.ifw-kiel.de/publications/media-information/2023/world-trade-stagnates-but-more-container-on-the-move-at-sea-again/>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Çin, ABD, AB, İhracat, İthalat, Küresel Ticaret

6. Çin, Tropikal Sanya'da Dijital Yuan ATM'leri Başlatarak Turistlerin e-CNY İçin Döviz Bozdurmasına Olanak Sağlıyor / South China Morning Post (Hong Kong)

Çin, turistleri Hainan adasında yer alan tropikal Sanya bölgesine çekmek için yeni bir e-CNY döviz makinesini faaliyete geçirmiştir. ATM'ye benzeyen bu makine, gelen turistler için kendisine yatırılan dolar ve euro para birimlerine karşılık e-CNY yüklü bir fiziksel kart veriyor. Turistler için e-CNY makineleri şu an için İngilizce, Fransızca, Japonca, Rusça dahil olmak üzere toplam sekiz dilde kullanıma açıktır. Bölgeye gelen turistler herhangi bir bankada hesap açma zorunluluğu olmadan serbestçe dövizlerini e-CNY makinelerinde takas edip aldıkları fiziksel kart ile tüm yemek, konaklama ve seyahat giderlerini bu kart üstünden kolayca yapabilmektedir. Tropikal havasıyla tanınan ve hatta Çin'in Hawaii'si olarak lanse edilen bu bölgede böyle bir uygulamanın geliştirilmesi gelecek olan yabancı turist ve tüccarın artmasına vesile olması beklenmektedir.

E-CNY makinelerinin kurulumu, Pekin'in egemen dijital para birimini geliştirme ve tanıma misyonu ile uyumlu hareket etmektedir. Çin, dijital yuanı uluslararası hale getirmek için çaba göstermektedir. Yuan cinsinden ikili ticaret ve yatırımları kolay hale

getirmek için e-CNY'nin hem yurtiçi hem yurtdışında kullanımını genişletmek ve Rusya'ya yönelik uygulanan yaptırımları baypas etmek istenmektedir. Ayrıca Pekin, dolar üzerinden yürüyen ticaret anlaşmalarını da yuana çevirmek için bir çaba göstermektedir. Bank of China, dijital yuan kullanan müşterilerine nakit teşvikler vermektedir.

Kaynak: Kyodo

Erişim: https://www.scmp.com/tech/tech-trends/article/3223767/china-launches-digital-yuan-atms-tropical-sanya-allowing-tourists-exchange-foreign-cash-e-cny?module=lead_hero_story&pgtype=homepage

Anahtar Kelimeler: Dijital Yuan, Çin, Teknoloji, Döviz

B. POLİTİKA

1. 'BRICS Yolu': Üyeliğin Genişletilmesinde Temel Unsur ve Görevler / Valdai Discussion Club (Rusya)

Kaynak: Sputnik / Mikhail Metzel

BRICS'in (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) güçlenmesi ve birliğin küresel yönetişimin kilit kurumları arasına girmesi, 19 ülkenin BRICS üyesi olmayı planlamasına yol açmıştır. Katılım nedenleri arasında mevcut iş birliği modelinin çekiciliği, gündemi ve yeni üyelerin yakın gelecekte çok taraflı uluslararası siyasi ve ekonomik sistemin gelişim yönünü belirleyecek kilit aktörlerden bazıları olma arzusu yer almaktadır. Ancak BRICS üyeliğinin genişlemesi, Çin ve Hindistan arasında olduğu gibi iş birliğini derinleştirmeyi zorlaştıran birtakım çelişkiler ortaya çıkarmıştır. BRICS'in, Avrasya Ekonomik Birliği, Şanghay İş Birliği Örgütü, MERCOSUR, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği Afrika Birliği vb. katılımıyla "entegrasyonların bütünleştirilmesi" için BRICS+ formatının olanaklarını kullanmak üzere en uygun yöntemi geliştirmesi beklenmektedir.

Aynı zamanda, karşılıklı güven inşası ve "geniş halk ve iş dünyası kitlelerinin" katılımı yoluyla entegre ve kapsamlı olmalarını sağlamak için düzenlemelerin uyumlaştırılması ve dijitalleşme alanındaki bağların güçlendirilmesi gerekmektedir. İran'ın Kuzey-Güney uluslararası ulaşım koridoru projesine katkıda bulunmak için BRICS'e katılabileceği

düşünülmektedir. Ekonomik iş birliğinde azami faydayı elde etmek için hem BRICS hem de ortak kurumların iş dernekleri aracılığıyla özel sektörün aktif olarak sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Kuruluşundan bu yana BRIC kısaltmasına "S" harfini ekleyen ilk ve son üye Güney Afrika olmuştur. BRICS'in çeşitli iş konseyleri ile kurumsal bağlantılar oluşturması organizasyon için önemli umutlar vermektedir. Ortak bir iş diyalogunun ekonomi, ticaret ve yatırım projeleri için etkili bir tedarikçi olabileceği belirtilmiştir.

Erişim: <https://valdaiclub.com/a/highlights/the-brics-path-key-aspects-and-tasks-of-expanding/>

Anahtar Kelimeler: BRICS, Latin Amerika, Afrika, Avrasya, Ekonomi

2. Kendine Güvenen Hindistan, Dünya'yı Ele Geçiriyor / Observer Research Foundation (Hindistan)

Başbakan Modi'nin 2014'teki görevinin başlangıcından itibaren dış angajmanlar söz konusu olduğunda devrimci bir lider olup olmayacağı tartışılmaktaydı. Uzun bir süre boyunca bazı kesimler, Başbakan Modi'nin geçmişten kopuşunu vurgulasa da dış politikanın temelde değişmediğini savunmuştur. Ancak, Başbakan Modi'nin 2014'te göreve gelmesinden yaklaşık on yıl sonra Hindistan'ın dış politikasına bakıldığında, karşıt taraftarlar dışında herkes tarafından Hindistan'ın dış dünya ile ilişkilerinde bir dönüşüm gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Başbakan Narendra Modi'nin üç ülkeye yaptığı ziyaretler, Hindistan'ın küresel düzende artan ağırlığının bir kanıtı olmuştur. Ayrıca, 49. G7 zirvesine davet edilmesi, Ukrayna Devlet Başkanı ile görüşmesi, dörtlü bağlantıyı vurgulaması ve Güney Pasifik'e yönelmesi, Yeni Delhi'nin küresel siyaseti etkili bir şekilde yönettiğini göstermiştir.

Hindistan'ın G20 toplantısını başarıyla sonuçlandırması ve dış politikadaki değişiklikler, Modi hükümetinin yeteneklerine olan güveni artırmıştır. Hindistan'ın dış dünya ile ilişkilerinde tekil bir dönüşüm yaşanmıştır. Hindistan'ın ekonomik kabiliyetleri ve uluslararası arenada aktif rol alması, ülkenin küresel siyasetteki ağırlığını artırmıştır. Hindistan'ın Covid-19 salgını, Rusya-Ukrayna savaşı ve Çin'in saldırganlığı gibi olayları yönetme biçimi, küresel bilinç üzerinde iz bırakmıştır. Hindistan, mevcut düzeni bozmak

istemese de görünür işlevsizliklere rağmen, Yeni Delhi'nin çıkarlarını ve önceliklerini savunmaktan çekinmeyeceği mesajını iletmeyi başarmıştır. Hindistan'ın uluslararası arenadaki katkıları artarken diplomasisi çalkantılı zamanlarda bile başarılı olmuştur. Başbakan Modi, Hindistan'ı etkili bir şekilde yönlendirmiş ve ülkenin uluslararası sahnede daha güçlü bir sesi olurken, diplomatik kültüründe de dönüşümün sembolü haline gelmiştir.

Kaynak: ORF

Erişim: <https://www.orfonline.org/research/a-confident-india-is-taking-on-the-world/>

Anahtar Kelimeler: Hindistan, Narendra Modi, Siyaset, G7, G20

3. Kuzey Kosova'da Şiddet: Amerika Birleşik Devletleri'nin Sırbistan Üzerine Oynadığı Başarısız Bahis / European Council on Foreign Relations (Almanya)

Kosova'nın kuzeyinde Sırpların çoğunlukta olduğu dört belediyenin yeni seçilen belediye başkanları, yerel Sırp toplumunun protestoları arasında görevlerine başlamak üzere belediye binalarına girmeye çalışmıştır. ABD, belediye başkanlarının seçime katılmaması için baskı yapmış, ABD Dışişleri Bakanı, AB ve Quint büyükelçileri Kosova'yı Sırbistan ile gerilimi tırmandırdığı için sinirlendirmişti. ABD ayrıca Kosova'yı halen devam etmekte

olan 23 askeri tatbikatından çıkarmış ve ülkenin tanınma çabalarına verdiği desteği askıya almıştır. Sırbistan ise ordusunu alarm durumuna geçirmiş ve askeri birliklerini Kosova sınırına yaklaştırmıştır. 2011 yılından bu yana Avrupa Birliği, Kosova ve Sırbistan arasındaki sıkıntılı meseleleri çözüme kavuşturmak için çaba göstermektedir. ABD her zaman sürece yakından müdahil olmuş ve özellikle son iki yılda Amerikan müdahalesi belirgin bir şekilde yoğunlaşmıştır.

Kaynak: Reuters / Fatos Bytyci

ABD'nin temel politikasında Sırbistan ile bağları geliştirmek ve ülkeyi Rusya'nın yörüngesinden çıkarmak için büyük bir çaba vardır. Biden yönetimi ile Sırbistan Başkanı Aleksandar Vucic arasında birçok kez görüşme gerçekleşirken, ABD ve Sırbistan üst düzey yetkilileri arasında da görüşmeler yapılmıştır. Bu yıl düzenlenen Münih Güvenlik Konferansı'nda Blinken Vucic ile oturup görüşme gerçekleştirirken Kosova Başbakan'ı ile görüşmemiştir. ABD hem Sırbistan'ın hem de Kosova'nın Avrupa-Atlantik kurumlarına katılmasını Batı Balkanlar'da barış ve refahın anahtarı olarak tanımlamaktadır. Sırp halkı genel manada ABD'ye güvenmemekte ve Washington'u 1999 yılında NATO'nun ülkelerine düzenlediği saldırının sorumlusu olarak görmektedir. Kosova ve Sırbistan arasındaki sürecin, Batılı ülkelerin yanlış hamleler yaptıklarını fark etmedikçe başarısızlığa uğrayacağı söylenmektedir. AB ve ABD, her iki tarafa da daha eşit davranmaya başlayarak yeniden ayarlama yapmalıdır. En azından, Sırbistan'ı Kosova'ya yönelik yıkıcı davranışlarına son vermeye ve Kosovalı Sırp'ları Kosova makamlarını ve kurumlarını hiçe saymayı bırakmaya ikna edecek adımları belirlenmelidir. Aksi takdirde,

mayıs ayında tanık olunanlara benzer sahneler devam edecek ve herkesin zararına olacak şekilde yayılma potansiyeli taşıyacaktır.

Erişim: <https://ecfr.eu/article/violence-in-northern-kosovo-the-united-states-failed-bet-on-serbia/>

Anahtar Kelimeler: ABD, Kosova, Sırbistan, Seçim, Çatışma

4. Yeni Merkez Cephe: Batı'nın Çin ile Stratejik Rekabetinde Japonya'nın Özel Rolü / European Council on Foreign Relations (Almanya)

Tokyo, Avrupa ve ABD gözünde Çin'in bölgede ortaya çıkardığı stratejik riskleri anlamak ve kontrol altına almak için kilit bir noktadadır. Japonya, Hint-Pasifik'te yükselen bir Çin ile başa çıkmak için hem Avrupa'nın hem de ABD'nin destekleyebileceği bir çerçeveyi geliştirmeye başlamıştır. Japonya geçtiğimiz aralık ayında yeni bir Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS) ile savunma pozisyonunda dramatik bir dönüşüm başlatmıştır. Japonya artık güvenliğini daha geniş bir küresel bakış açısıyla ele alırken, stratejik ortaklıklarını ABD'nin de ötesinde genişletmektedir. Avrupa'da olduğu gibi Japon yetkililer de ABD'nin Japonya'yı savunma kapasitesinin sınırlı olmasından endişe duymaya başlamıştır. Japonya'nın yeni NSS'si ekonomik rekabet gücü ve ulusal güvenliğin ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlı olduğunu savunmaktadır. Japonya bir ekonomik güvenlik yasası çıkaran ve ekonomik güvenlik bakanlığı pozisyonu oluşturan ilk ülkedir.

Avrupa'nın Çin ile rekabet edebilme hususunda Japonya'dan öğrenebileceği en önemli konunun ekonomi güvenliği olduğu vurgulanmıştır. Mayıs ayındaki G7 Hiroşima zirvesinde ilk defa G7 Ekonomik Güvenlik Bildirisi yayınlanmıştır. Japonya Başbakanı Kishida'nın liderliğinde G7 liderleri, Çin'e yönelik kınamalarını artırmış ve güçlü bir birlik mesajı vermiştir. Kınamaların, şu ana kadar Pekin'e yönelik yapılmış en güçlü eleştiri olduğu söylenmiştir. Ayrıca, G7 Zirvesi'nde Ekonomik Baskıya ilişkin yeni Koordinasyon Platformu başlatılarak, Çin'in ekonomik tehdidiyle ortaklaşa mücadele etme yolunda ilk adımlar atılmıştır. Japonya artık Çin ile başa çıkabilmek için mümkün olduğunca çok sayıda farklı müttefik ve ortağa ihtiyaç duymaktadır. Japonya'nın güvenlik politikası odağı genellikle ABD ile olan ilişkileriyle sınırlı kalmış ve Avrupa'ya daha az ilgi

gösterilmiştir. Ancak, ABD'nin taahhüdüne ilişkin korkular ve ekonomik güvenliğin öneminin farkına varılması, Tokyo'nun Avustralya, Birleşik Krallık, Hindistan ve Filipinler gibi benzer düşünen ülkeler ile iletişimini artırmasını sağlamaktadır.

Kaynak: Ukrainian President Press Office

Erişim: <https://ecfr.eu/article/the-new-central-front-japans-special-role-in-the-wests-strategic-rivalry-with-china/>

Anahtar Kelimeler: Japonya, ABD, Çin, AB, Ekonomi, Güven

5. Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nun Hint Okyanusu'nda Çıtayı Yükseltmesi Gerekiyor / Observer Research Foundation (Hindistan)

Dörtlü Güvenlik Diyalogu'nun (Quad) yolculuğu, eylem odaklı bir ortaklık şablonuyla desteklenen fikirleri ortaya çıkarmayı başarmıştır. G7'deki güçlü diplomasinin yanı sıra etkili koordinasyon, Quad'ın Hiroşima toplantısının pratik iş birliği konusundaki olumlu ivmeyi koruması ve sonuç vermesini sağlamıştır. Çin bile Quad'ın görevlerini yerine getirdiğini kabul etmiştir. ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'dan oluşan stratejik karmanın kavramsallaştırılması, eski Japonya Başbakanı Shinzo Abe tarafından planlanmış olsa da 2007 yılında yavaş bir başlangıç yapmış ve o zamanın iç siyasetine esir düşmüştür. On yıl sonra 2017 yılında yeniden dirilse de Quad'ın politika elitleri arasındaki

görüşmeler yıllar içinde olgunlaşmış ve Quad ancak 2021 yılında ilk ortak açıklamasını yapabirmiştir.

Quad, sağlık güvenliği, Deniz Alanı Farkındalığı için Hint-Pasifik Ortaklığı (IPMDA), Kablo Bağlantısı ve Esneklik Ortaklığı ve kritik teknolojilere ortak yatırım yapmayı ve Palau'da Ticari Açık RAN Dağıtımını ilerletmeyi amaçlayan Quad Yatırımcılar Ağı (QUIN) gibi geniş kapsamlı bir gündemle olgunlaşmıştır. Birbirini izleyen Quad Liderlerinin ortak açıklamaları incelendiğinde, yenilikçi ileri görüşlülüğe ve bunları somut çözümlere dönüştürme becerisine işaret edilmektedir. Pekin'in Quad'ın bir "Asya NATO'su" olduğu yönündeki söylemi, Quad'ın Hint-Pasifik'te pratik çözümler sunmak için kolektif kapasiteleri bir araya getirme hedefi ile çürütülmüş ve önemli ölçüde ilgi görmüştür.

Kaynak: ORF

Birkaç Güneydoğu Asyalı güç, Quad'ın 'bölge için yapıcı olacağına' inanmaktadır. Ancak, Hint Okyanusu'nda sınırları zorlamanın zamanı olduğu düşünülmektedir. Hint Okyanusu kritik geçiş noktalarına ve deniz yollarına ev sahipliği yaptığından, burayı özgür ve açık tutmanın Pasifik'te olduğu kadar önemli olması ve Hindistan'ın 2024 Liderler Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak olması, Delhi'nin Quad'ın odağını Hint Okyanusu'na çekme fırsatı olacağı düşünülmektedir. Quad'ın kolektif kapasitesinin IPOI'yi (Hint-Pasifik Okyanusu Girişimi) tamamlayıcı nitelikte olacağı düşünülmektedir. Güneydoğu Asya, Pasifik Adaları ve Hint Okyanusu Bölgesi'nde öngörülen pilot programlar vasıtasıyla verilen önemli taahhütler zengin getiriler sağlayacaktır. Quad'ın altyapı finansmanı, kaynakları ve

kapasite inşası, Delhi'nin Güneydoğu Asya'ya bağlanma ve ekonomik güvenlik konusu ön plana çıktıkça ekonomik bağlantılar hedefini gerçekleştireceği öngörülmektedir.

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/the-quad-needs-to-raise-the-game-in-the-indian-ocean/>

Anahtar Kelimeler: Quad, ABD, Japonya, Avustralya, Hindistan

6. Rusya'nın Kontrolündeki Hidroelektrik Santralinde Meydana Gelen Hasar, Güney Ukrayna'da Savaş Alanını Su Altında Bıraktı / Center for a New American Security (ABD)

Güney Ukrayna'da bulunan ve kritik bir öneme sahip baraj, uğradığı saldırı sonucu ağır hasar görmüştür. Salı günü erken saatlerde meydana gelen saldırı, Rusya tarafından işgal edilen bazı bölgeler de dahil olmak üzere onlarca topluluğun suya ulaşamamasına neden olmuştur. Saldırı sonrasında felaket niteliğinde bir sel riskiyle karşılaşan binlerce kişinin tahliyesi başlamıştır. Rusya, 2014 yılında hukuksuz olarak ilhak ettiği Kırım'a tatlı su sağlamada önemli bir rol oynayan barajın bir bölümünü -Kakhovka hidroelektrik santrali- 2022 yılında işgalin başladığı ilk gün ele geçirmiştir. Ukraynalı güçler son zamanlarda Doğu cephesinde operasyonlarını artırmış ve Rusya'nın bu operasyonlara cevap vermesi beklenirken saldırı gerçekleşmiş, ancak iki taraf da saldırıdan dolayı birbirini suçlamıştır. Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelensky, hidroelektrik santraline yönelik yapılan saldırının Rus güçleri tarafından gerçekleştirildiğini iddia etmiştir.

Kremlin Sözcüsü Dmitry Peskov ise santrale yapılan saldırının "kasıtlı bir sabotaj" olduğunu ve Kırım'ın suyunu kesmek için Ukrayna tarafından yapıldığını iddia etmiştir. ABD'li yetkililer saldırının kim tarafından ve neden yapıldığını henüz tespit edemediklerini belirtmiştir. Ukraynalı yetkililer, saldırı sonrası serbest kalan suyun sele sebep olacağı ve civarda tehlike altında bulunan Kherson bölgesinden 40.000 kişinin tahliye edilmesi gerektiğini söylemiştir. Salı günü öğleden sonra Ukrayna İçişleri Bakanlığı yaklaşık 1.300 kişinin tahliye edildiğini, hastane ve tıbbi personeller hazır olana kadar bu kişilerin uzak bölgelerde kamplara yerleştirileceğini belirtmiştir. Patlamanın ardından ortaya çıkan hasar hem Ukrayna hem de Rusya arasındaki gerilimi artırmıştır. Ayrıca,

tahrip olan baraj ve ardından gelen sel felaketi çevre ve insani açıdan ciddi sonuçlar doğurma potansiyeline sahiptir.

Erişim: <https://www.cnas.org/press/in-the-news/damage-to-russian-held-hydroelectric-plant-floods-south-ukraine-battlefield>

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ukrayna, Baraj, Sel, Saldırı, Savaş

7. Jeopolitika, Türkiye'nin Uluslararası Geleceğini Nasıl Şekillendirecek? / Chatham House (Birleşik Krallık)

Jeopolitikanın Türkiye ile Batı arasındaki ilişkiyi nasıl etkileyeceği, tarafların karşılıklı olarak iş birliği yapmayı mı yoksa rekabet etmeyi mi seçeceğine göre şekillenecektir. Son seçimde tekrardan Cumhurbaşkanı olarak seçilen Recep Tayyip Erdoğan, yakın zamanda açıkladığı kabinesiyle hem yurt içinde hem de yurt dışında olumlu karşılanmıştır. Türkiye'nin yeni Dışişleri Bakanı Hakan Fidan -Türkiye İstihbarat servisinin gelişmesinde önemli katkısı olan eski istihbarat şefi- güvenlik ve dış politika sistemine dahil olmuştur. Piyasa dostu ve eski Merrill Lynch ekonomisti Mehmet Şimşek ise Hazine ve Maliye Bakanlığı görevine getirilmiştir. Her iki isim de alanlarında tecrübe sahibi ve uluslararası mevkidaşları ile iyi ilişkilere sahiptir. Bir diğer tecrübeli isim Cevdet Yılmaz ise Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak görevini icra edecektir. Cumhurbaşkanı'nın atadığı isimler Türkiye'nin geleceğinde dış politika ve ekonomi arasında yakın bir ilişkinin olacağı sinyalini vermiştir. Ankara'nın, ülke olarak mevcut ekonomik sıkıntıların üstesinden gelebilmek için yurt dışından para bulma ve yatırım çekme yoluna başvuracağı öngörülmektedir. Körfez, Çin ve Rusya'nın koşulsuz olarak para sağlama olasılığı olduğu, fakat yönünü Batı'ya çevirmesi durumunda bunun bir karşılığı olacağı söylenmektedir.

Mevcut kadro atamaları, Türkiye'nin önümüzdeki süreçte Türkiye merkezli kalacağını, uluslararası ilişkilerdeki statüsünü genişleteceğini, güvenlik ve dış politikasında ise bağımsız hareket edeceğini göstermiştir. Fakat, tüm bunların temel olarak Batı karşıtı hareketler olduğu düşünülmemelidir. Kabine, oluşan sorunları ve farklılıkları akıllıca yöneteceklerinin sinyalini vermiştir. 2022 yılı şubat ayında başlayan Ukrayna-Rusya savaşında Türkiye kritik bir rol oynamıştır. Türkiye bu süreçte birbiriyle bağlantılı iki

politika izlerken, Rusya karşıtı olmadan Ukrayna tarafında olmaya çalışmıştır. Savaş sürecinde Ukrayna'ya savunma ekipmanları ve silahlı insansız hava araçları tedarik etmiştir. Rusya'nın bölgedeki güç dengesini kendi lehine doğru çevirmeye kalkıştığında bu durumun direkt olarak Türkiye için tehdit oluşturacağı ve bunun karşılığında boğazı kontrol eden Türkiye'nin Karadeniz'de Rusya'nın hareket alanını daraltacağı düşünülmektedir. Türkiye, Rusya ile olan ilişkilerinde jeopolitik denge kurallarına uyarak hareket ederken, olası bir Rusya lehine yakınlaşmada Batı tarafından yaptırımlara maruz kalmak istememektedir. Türkiye'nin Batı ile olan ilişkileri, NATO'ya yeni ülkelerin üye olması ve Türkiye'nin karşı çıkması gibi bazı konular da incelenmiştir.

Kaynak: Chatham House

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2023/06/how-will-geopolitics-shape-turkeys-international-future>

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Seçim, Dış Politika, Rusya, Batı, Ekonomi

8. Erdoğan Şampiyonlar Ligi Finalinde Birleşik Arap Emirlikleri ve Libya ile Futbol Diplomasisi Yürütüyor / AL – MONITOR (ABD)

Şampiyonlar ligi finalinin İstanbul'da oynanacak olması vesilesiyle Libya Başbakanı ve Birleşik Arap Emirlikleri Başkanı'nı ağırlayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, iki ülke ile bir

futbol diplomasisi yürütmüştür. Ayrıca Birleşik Arap Emirlikleri Başkanı Mohamed bin Zayed, Erdoğan'ın seçimi kazandıktan sonra bire bir ağırladığı ilk yabancı Devlet Başkanı olmuştur. İkili, maçın oynanacağı gün ekonomik iş birliğini ve stratejik ortaklığı daha da güçlendirmenin yollarını tartışmış, sonrasında maçın oynanacağı stada geçiş yapmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan aynı gün Türkiye'nin ilk yerli üretim elektrikli otomobili "TOGG"u Mohamed bin Zayed'e hediye etmiştir. Şampiyonlar Ligi finalinde oynayacak olan Manchester City Kulübü'nün büyük bir kısmının Mohamed bin Zayed'in kardeşi Şeyh Mansour bin Zayed tarafından kurulan Abu Dabi Birleşik Kalkınma ve Yatırım Grubu'na ait olduğu belirtilmiştir. Maç başlamadan önce Libya'nın Trablus merkezli Hükümetin Başbakanı Dbeibah ve Mohamed Bin Zayed birbirlerini sıcak ve samimi bir şekilde selamlamıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yürüttüğü futbol diplomasisi ile iki ülke arasındaki ilişkilerin yumuşaması sağlanmıştır.

Kaynak: Catherine Ivill

Ankara ve Abu Dabi, Libya'da yaşanan iç savaşta rakip tarafları desteklemektedir. Birleşik Arap Emirlikleri Libya iç savaşında Trablus Hükümetine karşı savaşan Halife Hifter liderliğindeki Libya'nın doğu güçlerini desteklerken, Ankara Trablus Hükümetini desteklemektedir. Geçtiğimiz hafta yeni kurulan kabine sonrası Dışişleri Bakanı olan Hakan Fidan, Libya Yüksek Devlet Konsey Başkanı Halid el-Mişri ile bir araya gelmiştir. Ankara hükümeti Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Mısır ve İsrail ile donmuş olan ilişkilerini son iki yılda düzelterek büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Geçtiğimiz mart ayında Birleşik Arap Emirlikleri ile Türkiye arasında 40 milyar dolarlık bir ticaret anlaşması imzalanmış ve Abu Dabi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yeniden seçilmesi sonrasında 31

Mayıs'ta anlaşmayı onaylamıştır. Yapılan ticaret anlaşması sonrasında birçok mecra iki ülke arasında devam eden iş birliğinin ve güvenin pekiştirildiğini belirtmiştir.

Erişim: <https://www.al-monitor.com/originals/2023/06/turkeys-erdogan-runs-soccer-diplomacy-uae-libya-champions-league-final>

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri, Diploması

9. Avrupalılar Rekabetçi Bir Dünyada Nasıl İlerliyor? / European Council on Foreign Relations (Almanya)

Gelecek yıllarda Avrupa Birliği; Çin ile jeopolitik rekabet içerisinde olan ABD'yi destekleyip desteklememe, Rusya'yı destekleyen Çin'i cezalandırıp cezalandırmama ve savaştan sonra Rusya ile ilişkilerin yeniden inşa edilip edilmeme gibi bir takım zor stratejik kararlarla karşı karşıyadır. Bu hususta Avrupa'nın stratejik kararları ne olursa olsun güvenlik tehdidi, tedarik zinciri kesintisi veya finansal piyasanın oynaklığı gibi konular Avrupa vatandaşı üzerinde büyük etkiye sahip olacaktır. Yaklaşık iki yıl önce Avrupa Dış İlişkiler Konseyi Avrupalıların dünyadaki konumlarını nasıl gördüklerini analiz edebilmek için bir kamuoyu araştırması yürütmüştür. Kamuoyu araştırması toplamda 11 Avrupa ülkesinde gerçekleştirilmiştir. Bu ülkeler; Avusturya, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, Almanya, Macaristan, İtalya, Hollanda, Polonya, İspanya ve İsveç'tir. Yapılan araştırma sonucunda Avrupalıların, büyük güçlerin rekabet ettiği ortamda çeşitli ülkeler ile stratejik ilişkiler geliştirmeyi tercih ettikleri ve değere dayalı ve işbirlikçi bir dış politikayı savundukları görülmüştür.

Avrupalı vatandaşlar ABD ve Çin arasında devam eden çatışma durumunda tarafsız kalmayı arzularken, ABD ile olan ilişkilerinin sürdürülebilir olmadığını bilseler bile mevcut durumdan memnun görünmektedir. Xi'nin üçüncü dönemde liderliğini garantilemesinin ardından Almanya Şansölyesi Scholz, İspanya Başbakanı Sanchez, Fransa Cumhurbaşkanı Macron ve Avrupa Konseyi Başkanı von der Leyen Çin'i ziyaret etmiştir. Bu ziyaretlere rağmen Avrupa Birliği içerisinde Çin konusunda farklı görüşler yer almaya devam etmektedir. Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre; Avrupalıların yaklaşık olarak %70'i Rusya ve Çin'i yakın ortak olarak görürken, bu ikilinin küresel sahnede ortak

çalıştığına inanmaktadır. 2021 yılında gerçekleştirilen anket ile kıyaslama yapıldığında Avrupalıların Rusya hakkındaki görüşleri büyük ölçüde değişmiştir. Rusya'yı Avrupa'ya rakip olarak görenler üçte bir oranından neredeyse üçte ikiye kadar yükselmiştir. Rusya'ya duyulan sempati de son ankette giderek azalmıştır. Yazının devamında ankete dair detaylı ve çeşitli veriler paylaşılmıştır.

Kaynak: Zoonar

Erişim: <https://ecfr.eu/publication/keeping-america-close-russia-down-and-china-far-away-how-europeans-navigate-a-competitive-world/>

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Rusya, ABD, Çin, Avrupalılar

C. ÇEVRE

1. İsrail, Kıyısında Yeni Bir Doğalgaz Sahasını Duyurdu / AL-MONITOR (ABD)

İsrail Enerji ve Altyapı Bakanlığı ile Yunan-İngiliz hidrokarbon arama ve üretim şirketi Energean, çarşamba günü İsrail açıklarında yeni bir doğal gaz sahası keşfedildiğini resmen duyurmuştur. İsrail Enerji Bakanı Israel Katz, Enerji Bakanlığı Yakıt İdaresi Başkanı Chen Bar-Yosef tarafından (2018 yılı 12 numaralı keşif izni kapsamında) Energean CEO'su Matthew Rigas'a doğal gaz sahasının keşfi için verilen resmi tanıma sertifikasını teslim etmiştir. 68 milyar metreküp olduğu tahmin edilen yeni saha teknik olarak Mayıs 2022'de, Energean tarafından 12 numaralı izin kapsamında yürütülen ve esasen Karish ve Tanin rezervlerinin keşfine odaklanan arama ve keşif çalışmalarının bir parçası olarak keşfedilmiştir. Katlan (yeni bulunan doğalgaz sahası), İsrail kıyılarındaki diğer sahalarla karşılaştırıldığında oldukça küçük sayılmaktadır. İsrail'in yıllık doğalgaz tüketimi 13 milyar metreküpten az olsa da bu yeni keşif İsrail için önem arz etmektedir. Katlan denizaltı gaz sahası İsrail'in karasuları içerisinde yer almaktadır. Buna karşılık Akdeniz'deki önemli gaz sahalarından birisi olan Afrodit sahası çoğunlukla Kıbrıs karasularında yer almakta ve sadece küçük bir kısmı İsrail karasularında bulunmaktadır.

Kana-Sidon denizaltı rezervuarı ise çoğunlukla Lübnan karasularında ve sadece küçük bir kısmı İsrail karasularında yer almaktadır. Geçen yıl İsrail ve Lübnan arasında Amerikan/Fransız arabuluculuğunda yapılan bir anlaşma, her iki ülkenin ekonomik suları arasındaki deniz sınırı çizgisini ve işletme şartlarını belirlemiştir. Çıkarılan gazın esas olarak İsrail'in iç pazarına yönelik olacağı, ancak aynı zamanda bir kısmını ihracat için de kullanacağı belirtilmiştir. Katlan sahası son sekiz yılda İsrail açıklarında keşfedilen dördüncü en büyük gaz sahasıdır. En büyük saha 600 milyar metreküplük tahmini rezerviyle Leviathan'dır. İkinci en büyük saha ise 300 milyar metreküp olduğu tahmin edilen Tamar'dır. Üçüncü en büyük saha ise 100 milyar metreküplük tahmini rezerviyle Karish-Tanin'dir (Energean'a ait). 2004 yılında İsrail kıyılarındaki ilk doğal gaz rezervlerinin keşfinden bu yana devlet yaklaşık 20 milyar İsrail şekeli (5,35 milyar \$) gelir elde etmiştir.

Kaynak: Jack Guez / AFP via Getty Images

Erişim: <https://www.al-monitor.com/originals/2023/06/israel-announces-new-natural-gas-field-its-coast>

Anahtar Kelimeler: İsrail, Doğalgaz, Rezerv, Doğalgaz Sahası, Enerji

2. 55'e Uyum Paketi Tarımdan Kaynaklanan Emisyonları İhmal Etti, Bu Nedenle Adım Atma Zamanı / CONCITO (Danimarka)

Avrupa tarımının, sera gazı emisyonlarında eşi benzeri görülmemiş bir azalmanın yanı sıra Avrupa vatandaşları ve dünya için de yeterli gıda sağlaması gerekmektedir. Bunu sağlayabilme hususunda Avrupa Birliği'nde tarım için emisyon ticareti gibi yeni ve daha güçlü tedbirlerin alınması gerekmektedir. Avrupa Çevre Ajansı mevcut ulusal politika ve uygulamalar ışığında 2020-2040 yılları arası tarımsal emisyonların %1,5 oranında azalacağını öngörmüştür. Ayrıca, AB'nin 2040 yılına kadar toplam sera gazı emisyonlarını yaklaşık olarak %90 oranında azaltması gerekirken, bu kadar yüksek olan bir hedefte hiçbir sektörün muaf tutulamayacağını altı çizilmiştir. Tarım, AB'de farklılaştırılmış ulusal azaltım hedeflerine tabidir ve bu durum da Üye Devletler arasında tarımın çeşitli ve genellikle yetersiz bir iklim düzenlemesine katkıda bulunmuştur.

Avrupa Komisyonu, sektördeki en iyi iklim teknolojilerinden bazılarını kademeli olarak benimseyerek tarımsal emisyonları azaltmayı Endüstriyel Emisyon Direktifi 'ne önermiş, ancak direktif müzakereleri sonuçlandırmamıştır. Tarımdan kaynaklanan sera gazı emisyonları diğer çevre mevzuatlarından ve AB'nin Ortak Tarım Politikasından etkilenmektedir. Ancak, Avrupa tarımının doğru yolda ilerlemesini sağlamak için daha vizyonlu ve iddialı düzenlemelere ihtiyaç vardır. Avrupa Komisyonu kısa bir süre önce AB'nin 2030 sonrası iklim hedefleri ve politikaları hakkında bir kamu istişaresi başlatmış ve tarım için emisyon ticareti getirme olasılığını sormuştur. Bir emisyon ticareti sistemi, sınırlı sayıda tahsisat vererek sera gazı emisyonlarını sınırlandırır. Bu, tarımsal üretimde gerekli değişikliklerin yapılması ve etkili azaltım tedbirlerinin geliştirilip uygulanması için net bir ekonomik teşvik sağlayacaktır. Ayrıca Avrupa tarımının dönüşümü için tedbirlerin geliştirilmesinde iş dünyasının var olduğuna dair özel aktörlere güçlü bir sinyal gönderilecektir.

Kaynak: CONCITO

Tarımda emisyon ticaretinin başlatılması için birkaç farklı model bulunmaktadır. AB'nin iklim ve gıda politikası çiftçilerin emisyonları azaltma fırsatlarını, idareyi ve AB dışındaki ülkelere karbon kaçağı risklerini dikkate almalıdır. Bu, Ortak Tarım Politikası'nda iddialı bir yeşil reformu, karbon giderimleri için sağlam bir Avrupa sertifikasyon çerçevesini ve sürdürülebilir gıda sistemleri (SFS) için yaklaşan yasal çerçeveyi içermektedir. AB'nin gelecekteki iklim ve gıda politikası, düşük karbon ayak izine sahip yeterli miktarda lezzetli

ve besleyici gıda üreten, aynı zamanda iyi iş fırsatları, çevre ve biyolojik çeşitlilik için önemli iyileştirmeler sunan bir gıda sistemini teşvik etmelidir.

Erişim: <https://concito.dk/en/news/the-fit-55-package-neglected-emissions-from-agriculture-so-now-it-is-time-to-step-up>

Anahtar Kelimeler: Sera Gazı, Tarım, Emisyon, Gıda, AB

3. LNG İncelemesi Mayıs 2023 -Güncel Konular ve Olaylar- / The Institute of Energy Economics (Japonya)

Küresel LNG (sıvılaştırılmış doğalgaz) piyasasında, Çin ve Vietnam gibi Asya pazarları LNG ithalat altyapılarını genişletmiş ve ithalat hacimlerini arttırmıştır. Filipinler ilk FSRU'sunu (Yüzer Depolama ve Gazlaştırma Ünitesi) teslim alırken bu yıl içerisinde başka bir FSRU'nun daha teslimini beklemektedir. PetroVietnam Gas, LNG ithalatı ve ihracatı için sertifika aldığını ve yılda 1 milyon ton başlangıç kapasitesine sahip Thị Vãi LNG terminalinin inşaatını tamamladığını belirtmiştir. Ayrıca Hong Kong'da ilk LNG kargosunu teslim almıştır. Japonya'nın LNG ithalat fiyatları geçen yıla göre azalmış ve ortalama fiyat 2022 yılı mart ayından bu yana ilk kez 100.000 JPY'nin altına düşmüştür. Çin'in aylık LNG ithalatı 2023 yılı nisan ayında Japonya'yı geçerek %10 oranında bir artış göstermiştir. Pavilion Enerji, Katar Enerji'den SGE (sera gazı emisyonu) beyanıyla LNG kargosu almıştır. SGE metodolojisi, 2021 yılında bu yana altı LNG kargosunda kullanılmıştır.

Vietnam hükümeti, Ulusal Enerji Geliştirme Planı 8'i (PDP8) onaylamıştır. Açık deniz rüzgâr enerjisi kapasitesinin 6 GW'a, 2050 yılına kadar da 70-91 GW'a ulaşması beklenmektedir. Ayrıca gaz yakıtlı enerji santrallerinin 2030'a kadar 37 GW kurulu güce ulaşması öngörülüyor. Avrupa Komisyonu çeşitli sektörlerde temiz ve sürdürülebilir bir enerji kaynağı olarak hidrojen kullanımını teşvik etmek için kapsamlı bir strateji benimsemiştir. Ayrıca Royal Dutch Shell, Rotterdam bölgesindeki endüstriyel kaynaklardan kaynaklanan CO2 emisyonlarını yakalayıp depolamayı amaçlayan büyük ölçekli bir anlaşma imzalamıştır. Avrupa Yatırım Bankası (EIB) düşük karbonu destekleyen projelere 3 milyar avro yatırım yapacağını açıklamıştır. Norveç ise petrol ve gaz aramalarını durdurduğunu belirtmiştir. Bu gelişmeler, altyapı genişlemesi, emisyon

azaltma çabaları ve temiz enerji teknolojilerinin benimsenmesi dahil olmak üzere LNG piyasasında küresel olarak devam eden ilerleme ve girişimleri vurgulamıştır.

Erişim: <https://eneken.ieej.or.jp/data/11121.pdf>

Anahtar Kelime: Temiz Enerji Teknolojileri, LNG, Emisyon

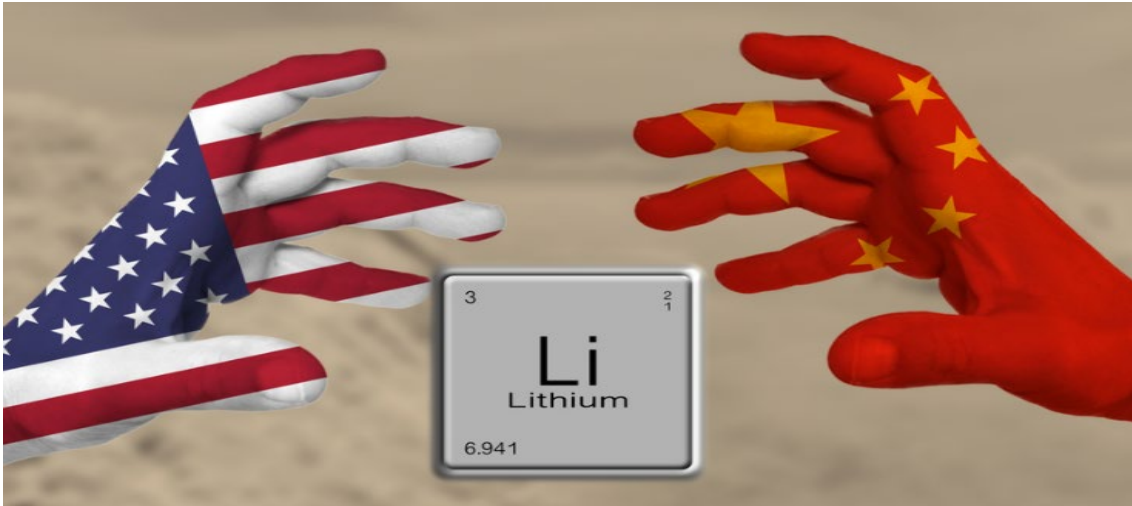
4. Maden Telaşı / Institute for Policy Studies (ABD)

Temiz enerjiye geçiş sürecinde zengin ülkeler gücü elinde bulundurmak için kaynak bakımından geniş rezerve sahip fakir ülkelere erişmeye çalışmaktadır. Yüzyıllar önce çeşitli Avrupa İmparatorlukları Latin Amerika'yı sahip olduğu gümüş ve kalay rezervleri için yağmalamıştır. Elmas arayanlar gözünü Afrika kıtasına dikerken petrol, Körfez ülkelerinde muazzam zenginliğe sahip imparatorlukların kurulmasına vesile olmuştur. Fakat günümüzde kritik hammaddeler, daha önce uğruna çeşitli mücadelelerin verildiği fosil yakıtlara olan ilginin azalmasına neden olmuştur. Kritik maden kapsamında; elektrikli araçlarda kullanılan batarya malzemesi lityum, rüzgâr türbinleri için gerekli olan kobalt ve güneş panellerinde önemli rol oynayan nadir toprak elementleri yer almaktadır. Güney Kore gelişen elektrikli otomobil üretimi, yarı iletkenler, rüzgâr türbinleri ve güneş panelleri için büyük ölçüde bu kritik hammaddelere bağlıdır. Güney Kore temiz enerjiye geçiş sürecinde bir üs olabilmek için bir pil şehri inşa ederken, önümüzdeki süreçte lityuma olan talebinin giderek artacağı öngörülmektedir.

Güney Kore lityumda %58, kobaltta %64 ve nadir toprak elementlerinde ise %90 oranında Çin'e bağımlı durumdadır. Güney Kore'nin Çin'e olan kaynak bağımlılığı ekstra sorunlar ortaya çıkarmaktadır. ABD'li elektrikli araç müşterilerine, eğer aldıkları elektrikli araç ABD'de üretildiyse aracın parçaları yerel olarak veya ABD'nin müttefiki serbest ticaret anlaşması olan ülkelere sağlandığı takdirde vergi indirimi uygulanmaktadır. Güney Kore, önemli otomobil markalarının (Kia, Hyundai) ABD elektrikli araç pazarında yer almasını istiyor ise Çin'e olan bağımlılığını ciddi oranda azaltması gerekecektir. Bu sebeple ABD pazarına girebilmek için Güney Koreli şirketlerin, Çin dışında alternatif kaynak tedarikçileri bulması zorunlu hale gelmiştir. Avrupa Birliği de kritik maden açısından Çin'e olan bağımlılığını azaltmak için çaba gösterirken, diğer tarafta ABD eski

nadir toprak elementi madenini tekrar faaliyete geçirip yeni maden aramalarına devam etmektedir.

Kritik maden arayışının son zamanlarda artması başka sorunları da gündeme getirmiştir. Örneğin; tüm dünyanın elektrikli araca geçmesi için yeteri kadar lityumun veya temiz enerjiye geçişte petrol ve doğalgazın yerine alacak rüzgâr ve güneş enerji santrallerini kurmaya yetecek kadar nadir toprak elementlerinin bulunmadığı vurgulanmıştır. Rezervlerin yeteri kadar bulunmamasından dolayı geçiş sürecinde hangi sanayileşmiş ülke bu madenlere daha çok ulaşabilirse diğerlerine nazaran daha kârlı durumda olacaktır. Diğer bir sorun ise bu kritik hammaddelerin ortaya çıkardığı çevre sorunlarıdır. Örneğin; lityum çıkarılırken büyük miktarda su kullanımı bölgedeki su sorununu tetiklerken, nadir toprak elementleri de çıkarıldığı bölgede radyoaktif riskler oluşturmaktadır.

Kaynak: Shutterstock

Erişim: <https://ips-dc.org/the-mineral-rush/>

Anahtar Kelimeler: Güney Kore, Kritik Madenler, Lityum, Elektrikli Araç, ABD, Çin

D. SOSYAL

1. Büyük Yakınsama / Council on Foreign Relations (ABD)

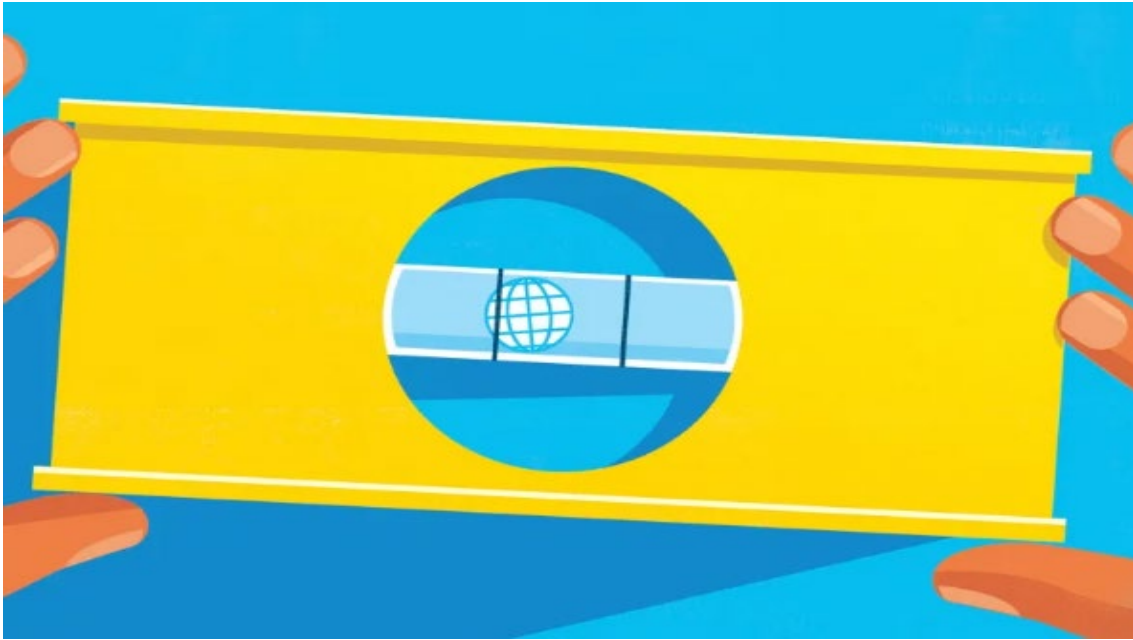
Son yıllarda küresel eşitsizlik, zenginler ile diğer insanlar arasında büyüyen uçurumlarla önemli bir endişe kaynağı haline gelmiştir ancak küresel ölçekte büyük resme baktığımızda farklı bir hikâye ortaya çıkmaktadır. Aslında küresel eşitsizlik son iki yüzyılda azalmakta ve dünya, yüz yıldan daha uzun bir süredir olduğundan daha eşit bir durumdadır. Sanayi Devrimi, zenginliklerin Batı'daki endüstriyel ülkelerde yoğunlaştığı bir dönemin başlangıcını işaret etmektedir. Bu eğilim, Soğuk Savaş döneminde dünyanın Birinci, İkinci ve Üçüncü Dünya olarak bölünmesiyle zirveye ulaşmıştır. Ancak yaklaşık 20 yıl önce küresel eşitsizliğin azalmaya başladığı belirtilmekte ve bunun önemli bir nedeni olarak Çin'in ekonomik yükselişi gösterilmektedir.

Çin'in ekonomik büyümesi, küresel eşitsizliği azaltmada önemli bir rol oynamıştır. Büyük nüfusu ve düşük bir temel üzerinden başlaması, hızlı ve yaygın bir ekonomik iyileşmeyi mümkün kılmıştır. Çin'in yoksulluğu azaltma ve gelirleri artırma başarısı, küresel nüfusun dörtte biri ile beşte birini etkilemiştir. Hindistan, büyük nüfusu ve son dönemdeki ekonomik kazanımlarıyla Çin'i takip etme potansiyeline sahiptir ve küresel eşitsizliği daha da azaltmaya katkıda bulunabilir. Hindistan'ın ekonomik geleceğiyle ilgili belirsizlikler olsa da son on yılda kaydettiği ilerleme göz ardı edilemez. Hindistan, 1970'lerde %3'ten az olan küresel GSYİH payını, 2021 yılı itibarıyla Almanya gibi büyük sanayi güçlerini geride bırakacak şekilde artırmıştır.

Genel olarak küresel eşitsizlik azalırken; Çin, Hindistan, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri ve bazı Avrupa sosyal devletleri gibi birçok büyük ülke içinde eşitsizlik artmıştır. Latin Amerika'nın, birkaç ülkede yeniden dağıtım programları aracılığıyla yüksek eşitsizliği azaltması dikkat çekmektedir. Bireylerin küresel gelir sıralamasındaki yerlerinin yeniden düzenlenmesi önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle Çin'deki Asyalılar, yükselmekte olan Batı ülkelerindeki orta ve orta üst gelirli bireyleri geride bırakarak küresel gelir merdiveninde yukarı doğru hareket etmişlerdir. Bu, Batı'daki insanlar için bir düşüşe yol açmış ve küresel fiyatlandırmaya tabi mallar ve deneyimler, uluslararası etkinlikler veya yüksek teknoloji gibi şeylere erişimlerini etkilemiştir. Orta sınıf bireylerin lüksü veya

belirli yaşam tarzlarını sürdürmeleri giderek zorlaşabilir. Küresel standartlara göre zengin olanlar ile olmayanlar arasındaki kutuplaşma, ülke içinde sosyal ve siyasi çalkantılara yol açabilir.

Küresel eşitsizlik tarihi üç döneme bölünebilir. 1820'den 1950'ye kadar olan ilk dönem, ülkeler arası ve ülkeler içindeki eşitsizliklerin arttığı görülmüştür. İkinci dönem, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, yüksek küresel eşitsizlik ancak ülkeler içerisinde azalan eşitsizliklere sahne olmuş, bunun mümkün olmasında eğitim ve sosyal refah reformları gibi faktörler etkili olmuştur. Mevcut dönem, Asya'nın yükselişi ve Batı'nın gerilemesiyle karakterize edilmekte ve küresel eşitsizlikte bir azalmaya işaret etmektedir. Sonuç olarak, ülkeler içindeki eşitsizlikle ilgili endişeler olsa da küresel ölçekte genel trendin daha büyük bir eşitliğe doğru gitmekte olduğu vurgulanmıştır.

Kaynak: Chris Gash

Erişim: https://www.foreignaffairs.com/world/great-convergence-equality-branko-milanovic?utm_medium=newsletters&utm_source=fatoday&utm_campaign=The%20Great%20Convergence&utm_content=20230614&utm_term=FA%20Today%20-%20112017

Anahtar Kelimeler: Küresel Eşitsizlik, ABD, Çin, Hindistan

2. 2023 Dünya Gıda Güvenliği Günü: Gıda Standartlarının Rolü / Observer Research Foundation (Hindistan)

Dünya Gıda Güvenliği Günü, halkın sağlığında ve refahında güvenli gıdanın önemini vurgulamak için 2018 Aralık ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından belirlenmiş ve her yıl 7 Haziran'da kutlanmaktadır. Dünya Gıda Güvenliği Günü'nde güvenli, besleyici ve sürdürülebilir gıdaya yönelik küresel ihtiyaçlara dikkat çekme, gıda kaynaklı riskleri önleme, tespit etme ve yönetme amaçlanmaktadır. Güvenli olmayan gıdaların çeşitli hastalıklara yol açması sebebiyle gıda güvenliği konusu küresel çapta önem arz etmektedir. Her yıl yaklaşık olarak 600 milyon insanın gıda kaynaklı hastalıklar sebebiyle hayatını kaybetmektedir. Güvenli olmayan gıdanın hem ulusal ekonomileri hem de gıda endüstrisinde yer alan bireylerin geçim kaynaklarını etkileyeceği, ayrıca ticareti ve turizmi de olumsuz etkileyerek önemli ekonomik sonuçlara neden olduğu söylenmiştir. Güvenli olmayan gıda, düşük ve orta gelirli ülkelerde her yıl yaklaşık olarak 110 milyar dolarlık üretim kaybına ve sağlık maliyetlerine neden olmaktadır. Gıda standartları, gıda ürünlerinin güvenliğini ve kalitesini sağlamak amacıyla tasarlanmış bir dizi düzenleme iken, halk sağlığının korunmasında ve hayat kurtarmada önemli bir rol oynamaktadır.

“Codex Alimentarius” olarak bilinen Gıda Yasası, tüketicilerin sağlığını korumak ve gıda endüstrisinde etik uygulamaları teşvik etmek için tasarlanmış uluslararası standartlar, düzenlemeler ve uygulamalar dizisidir. Codex Alimentarius Komisyonu, tüketici sağlığını korumak ve gıda endüstrisinde gıda standartlarını teşvik etmek için Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 1963 yılında kurulmuştur. Codex standartları, 60 yıldır yürürlükte olan gıda güvenliğinin temel bir taşı olarak görülmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün ortaya koyduğu “2022-2030 Küresel Gıda Güvenliği Stratejisi” üye devletleri gıda güvenliği ve kalite standartlarıyla uyumlu hale getirerek entegre bir yaklaşımla ulusal gıda güvenliği çerçevesini benimsetmek ve güçlendirmek istemektedir. Gıda güvencesi önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkarken, aynı zamanda gıda güvenliğini sağlamanın da temel bir bileşenidir. Gıda güvencesi ve gıda güvenliğinin önümüzdeki süreçte sürdürülebilir geleceğimize katkıda bulunacağı söylenmektedir.

2050 yılında yaklaşık olarak 10 milyar insanı besleyebilmek ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini karşılayabilmek için gıda güvenliğinden ödün vermeden sürdürülebilirlik için yeni çözümlere ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

Kaynak: ORF

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/world-food-safety-day-2023/>

Anahtar Kelimeler: Gıda Güvencesi, Gıda Güvenliği, DSÖ, BM

3. Almanya'nın Kritik Maden Telaşı İnsan Haklarına Meydan Okumadır / Human Right Watch (ABD)

Temiz enerjiye geçiş sürecinde yapılan madencilik, insan haklarının harcandığı duruma gelmemesi gerektiği vurgulanmıştır. 2030 yılına kadar Almanya, elektriğinin %80'ini yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlamayı ve 15 milyon adet elektrikli aracın piyasaya sürülmesini hedeflemektedir. Bununla birlikte Avrupa'da rüzgâr enerjisinin yaygınlaşma süreci yavaş olurken, otomobil endüstrisi de elektrikli araç pazarına girmekte geç kalmıştır. Ayrıca enerji geçişi sürecinde önemli miktarda gerekli olan madenler -lityum, kobalt, manganez ve bakır- çoğunlukla Afrika, Asya ve Latin Amerika kıtasında bulunmaktadır. Maden sektörünün insan hakları kayıtlarına bakıldığında -çocuk işçi,

arazinin kamulaştırılması, kirlilik, silahlı gruplar tarafından şiddet uygulanması- kritik madenlere yönelik artan talep ve telaş endişe verici olmuştur.

Geçen hafta düzenlenen “Adil Bir Geçiş İçin Sorumlu Madencilik” adlı konferansta Kalkınma Bakanı Svenja Schulze riskleri kabul ederken, maden işçilerinin “maden işini uygun şartlar altında yapabilmesi” gerektiğini -sömürülmeden- belirtmiştir. Kritik madenlerin büyük bir çoğunluğunun Çin’de işlendiğini ve tedarikinin nadiren zorla çalıştırma ve diğer insan hakları suistimaline karşı kontrol edildiği belirtilmiştir. Almanya ve diğer Avrupa Birliği Hükümetleri, kritik madenlerde Çin’e olan bağımlılıklarını azaltmaya ve AB Kritik Hammaddeler Yasası’nda önerilen çeşitlendirilmiş maden arzını güvence altına almaya çalışmaktadır. Ancak yasa, çoğunlukla sertifikasyon inisiyatiflerine ve denetimlerine bağlıyken, titizlik ve şeffaflıktan uzak oldukları için güvenmek sorunludur. Bu sebeple de yasa zararlı madencilik faaliyetlerini destekleme riskini taşımaktadır. Enerji geçişi için gerekli olan madencilik faaliyetlerinde örneğin kobalt madenciliğinde çocuk işçiler ve lityum madenciliğinde ise yerli halk hakları ihlal edilmektedir.

Kaynak: Junior Kannah / AFP via Getty Images

Erişim: <https://www.hrw.org/news/2023/06/09/germanys-rush-critical-minerals-human-rights-challenge>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Avrupa Birliği, Kritik Madenler, Lityum, Kobalt, İnsan Hakları

E. TEKNOLOJİ

1. Yapay Zekâ Yönetimi Yapıcılığı Hassasiyetle Dengelemelidir / Chatham House (Birleşik Krallık)

Yapıcı yapay zekâ (AI) yönetimi, yeni içeriklerin oluşturulması konusunda önemli tartışmalara yol açarken, bu teknolojinin sorumlu bir şekilde geliştirilmesi ve risklerin azaltılması konularında nasıl bir yaklaşım izleneceği ise tartışılmaktadır. Yapıcı yapay zekânın yaygın kullanımına kıyasla düzenleyici yanıtların yavaş olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, bu konuda politika ve yasal çerçeve oluşturma süreçleri birçok yargı alanında başlamıştır. Avrupa Birliği (AB), beklenmekte olan AB Yapay Zekâ Kanunu'nu benimsemeye hazırlanırken, kanunun mevcut teknoloji düzenlemelerini tamamlayacak nitelikte olduğu, teknoloji yönetimi konusunda da genelci ve koruyucu bir yaklaşımı yansıttığı belirtilmiştir. Buna karşın Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık, daha çok sektöre dayalı ve kendi kendini düzenleyici bir yaklaşımı benimsemektedir. Yapay zekâ araştırmaları ABD'de yoğunlaşırken özellikle düzenlemelerin uygulanması ve uygulanabilirliğinde bazı sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Kapsayıcı bir yönetimin sağlanması ise, etnik azınlıklar, gelişmekte olan ülkelerdeki toplumlar ve diğer savunmasız gruplar gibi bazı popülasyonların yapay zekâ teknoloji risklerine daha fazla maruz kalabileceği konusunda endişeleri beraberinde getirmektedir.

Etkin bir yönetim yaklaşımı, yapay zekanın benzersiz doğasını dikkate almalıdır. Mevcut insan hakları gibi düzenleyici çerçeveler temel sağlamakla birlikte, bu konudaki boşlukları doldurmak, sağlam ve adil bir yönetim için yapıcı önlemler gerektirmektedir. Yapay zekâ teknolojisinin etkili bir şekilde izlenmesi ve uygulanması için yeni yerel ve uluslararası kurumların kurulması gerekebilir. Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA) modelinden ilham alarak bu yaklaşım, kapsamlı risk değerlendirmeleri, sürekli denetim ve denetlemeyle yapay zekâ teknolojilerinin doğrudan yan etkilerini izlemeyi ve değerlendirmeyi içermektedir. En iyi uygulamaların ve farklı yargı alanlarından çıkarılan derslerin belirlenmesi için araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Son olarak, yapay zekâ gelişimini denetleyen, sektörler arası bilgi alışverişini teşvik eden eğitim, telif hakkı,

şeffaflık ve demokratik denetim gibi belirli yönetim zorluklarıyla ilgilenen yeni kuruluşlara da ihtiyaç vardır.

Kaynak: Getty Images

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2023/06/ai-governance-must-balance-creativity-sensitivity>

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Yönetişim, Teknoloji

2. Avrupa Birliği Neden Askeri Yapay Zekânın Oluşturduğu Risklerle Mücadele Etmeli? / Centre for European Policy Studies (Belçika)

Üretken yapay zekâlar -ChatGPT 4 dahil- birçok insan tarafından tehlikeli ve korkutucu görülmektedir. Yapay zekâ teknolojisinin özellikle son dönemde büyük bir hızla büyümesi temel haklar, güvenlik ve insan özgürlüğüne yönelik riskler oluştururken, aynı zamanda ekonomi ve toplumun tüm sektörlerini de etkilemektedir. Yapay zekâ teknolojisi şimdiden askeriye'nin birçok bölümüne girmiştir. Askeri karar alma mekanizmasından, askeri savunmaya, yüz tanıma sistemlerinden ölümcül silah kullanan otonom dronlara kadar kullanımı yaygınlaşmıştır. Bunun gibi birçok askeri birim artık yapay zekâyâ bağımlı hale gelmiş ve önümüzdeki süreçte daha da bağımlı hale gelmesi beklenmektedir. Her geçen yıl artan savunma harcamaları (2020 yılında küresel savunma

harcamaları 2 trilyon ABD doları olmuştur) ve özellikle askeri yapay zekâya yapılan yatırımlar -2021 yılında yaklaşık olarak 6 milyar dolar- her geçen sene giderek artmaktadır. Yapay zekâ teknolojisi silahlar dışında stratejik, operasyonel ve taktik düzeyinde çeşitli istihbarat, Gözetleme ve Keşif (ISR) görevlerini yerine getirirken aynı zamanda otomatik akıl yürütme, lojistik, eğitim ve vb. şeylere imkân sağlamaktadır.

Avrupa endüstrisi tarafından geliştirilen yapay zekâ teknolojisi mevcut durumda Ukrayna'nın Rusya'ya karşı kullandığı temel varlıkların çoğunu oluşturmaktadır. Örneğin; ABD, Lüksemburg, Norveç ve Birleşik Krallık tarafından sağlanan insansız hava araçları ve Hollanda tarafından sağlanan sualtı otonom dronları Rus saldırılarını önlemek için kullanılmaktadır. Ayrıca Almanya'nın izniyle kullanılabilen insansız kara araçları ve otonom mobil istihbarat merkezleri yerde veri işlerken, aynı zamanda yapay zekâ akustik izleme çözümleri sayesinde gelen füzeler tespit edilmektedir. Yukarıdaki örneklerden hareketle yapay zekâ askeri alanda çatışma, istihbarat ve caydırıcılıkta önemli bir etkiye sahiptir.

Kaynak: www.vecteezy.com

Hazırlanan “Yapay Zekâ Yönetmeliği” temel haklara saygı duyan ve etik olan bir yapay zekâ kullanımını teşvik ederken, askeri alanda kullanılan yapay zekâ modellemesinin gizlenerek bu yönetmeliğin dışında kaldığı söylenmiştir. Bu yönetmelik kapsamında üye ülkelere askeri alanlarda yapacakları yapay zekâ geliştirmelerinde geniş bir serbestlik tanınırken, durumun ne kadar tehlikeli olabileceği ihtimaline vurgu yapılmaktadır.

Sadece Avrupa Birliği'nin yapay zekâ teknoloji geliştirme çalışmalarına yaptığı yatırımın 8 milyar euroyu aşması tedirgin edici bulunmuştur.

Erişim: <https://www.ceps.eu/why-the-eu-must-now-tackle-the-risks-posed-by-military-ai/>

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Teknoloji, Askeri, AB

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. BRUEGEL

İş Dünyasının Geleceği ve Kapsayıcı Büyümesi - Yıllık Konferans 2023

- Çevrimiçi Etkinlik (27.06.2023)

Yıllık konferans, Bruegel'in İşin Geleceği ve Kapsayıcı Büyüme projesinin amiral gemisi niteliğindeki bir etkinliktir. Yapay zekâ ve yeşil sektörler, teknolojinin benimsenmesi ve sermayenin dijitalleşmesinin neden olduğu eşitsizlik gibi günümüzün hızla gelişen işgücü piyasasında çalışanların ve politikacıların karşılaştığı acil sorunları ele almaktadır.

Erişim: <https://www.bruegel.org/event/future-work-and-inclusive-growth-annual-conference-2023>

2. Institute of Development Studies

Adil Gıda Sistemine Giden Yollar

- Çevrimiçi Etkinlik (27.06.2023)

Gerçekleştirilecek etkinlikte IDS'nin (Institute of Development Studies) hazırlamış olduğu "Adil Gıda Sistemine Giden Yollar" raporu tartışılacaktır. Raporda, güç dengesizliklerinin belirli grupları adaletsiz gıda sistemleri yüzünden ne ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü incelenmiştir. Etkinlikte, Dünya Gıda Güvenliği Komitesinin sunumu ve Üst Düzey Uzman Paneli tarafından hazırlanan "Gıda Güvenliği ve Beslenme İçin Eşitsizlikleri Azaltma raporu" gösterilecektir. Konuşmacılar, küresel gıda sisteminin mevcut durumda karşılaştığı zorlukları keşfedecek ve bunların nasıl adil ve daha eşit gıda sistemlerine dönüştürülebileceğini tartışacaktır.

Erişim: <https://www.ids.ac.uk/events/pathways-to-equitable-food-systems/>

3. Chatham House

Londra Konferansı:2023

- Panel (29.06.2023)

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmeye devam etmesi, Çin ile Batı arasındaki jeopolitik rekabetin yeniden başlaması ve diğer ülkelerin enflasyonist baskılar ve COVID-19 salgınının yansımalarıyla mücadele etmesi nedeniyle dünya öngörülemez bir küresel durumla karşı karşıya kalmaya devam etmektedir. Yasalar, anlaşmalar ve kanunlardan oluşan uluslararası sistemin bu zorlukları çözme konusunda bocaladığı görülmektedir. Kaynaklar ve enflasyon için verilen mücadele ekonomik entegrasyon, iş birliği ve küreselleşmeyi bir kenara itmektedir. Ancak birçok küresel sorun stratejik rakipler ve dostlar arasında iş birliği olmadan çözülememektedir. Uzlaşmayı teşvik eden ideallerin, ilkelerin ve motivasyon kaynaklarının yenilenmesi gerekmektedir. 2023'teki Londra Konferansı bunu yapmanın en iyi yolunu inceleyecektir.

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/events/all/special-event/london-conference-2023>

4. American Enterprise Institute

Pasifikte Barış: Eski Hint-Pasifik Komutanları ile Sohbet

- Çevrimiçi Etkinlik (29.06.2023)

Hint-pasifik bölgesi ABD dahil olmak üzere bölgedeki birçok ülke için barış ve refahın belirleyici unsuru olacaktır. Bugün, Kongre salonundan Pentagon'un salonlarına kadar karar alıcılar bölgedeki düzenin sürdürülebilmesi için neler yapılması gerektiğini belirleyecektir. Bu sebeple gerçekleştirilecek etkinliğe eski emekli iki komutan katılacak, ABD'nin Hint-Pasifik bölgesinde mevcut olan tehditler, zorluklar ve fırsatlar tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.aei.org/events/peace-in-the-pacific-a-conversation-with-former-indo-pacific-commanders/>

5. Institute of Development Studies***Pandemi ve Salgın Hazırlığında Halkın Katılımı*****- Çevrimiçi Etkinlik (4.07.2023)**

Genel olarak halk katılımı özellikle Covid 19 hazırlıklarında kritik rol oynarken, bu tarz çeşitli zor durumlarda önemi artmaktadır. Fakat dünya çapında topluluk ve topluluk katılımının gerektirdiği unsunlar farklıdır. İlgili kurumlar ile sosyal açıdan farklı olan halk ve organizasyonların ilişkileri farklıdır. Topluların basit ve yekpare anlayışları salgınlarda adaletsin sağlık sonuçlarına sebebiyet verebilmektedir. Etkinlikte konuşmacılar Covid 19 dönemi tecrübelerini paylaşacak ve etkinlik sırasında tartışmak için hazırlanan sorulara cevap vereceklerdir.

Erişim: <https://www.ids.ac.uk/events/community-engagement-in-epidemic-and-pandemic-preparedness/>

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor **için Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM'ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda 2023 yılında da ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam edeceğiz.